

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Conciliorvm Omnivm Generalivm Et Provincialivm
Collectio Regia**

Ab anno DCXLIX. ad annum DCLXXVI.

Parisiis, 1644

Capitvla.

urn:nbn:de:hbz:466:1-15300

454 VITALIANVS CONCILIVM CONSTANS IMPERATOR.
PAPA. RECCESVINTHVS REX HISP.

intenta , sit illi opitulatrix ineffabilis omnipotentis Dei
gratia , quæ se quarentibus manet propinqua.

ANNO
CHRISTI
666.

C A P I T V L A.

I.

Iuxta priorum patrum regulam, quæ sancte nobis est tradita , cuius institutione profectum fidei habet sancta Dei ecclesia catholica, quamlibet per multis Conciliis maneat memorata , oportet tamen a nobis non eam esse prætermittendam : hæc enim est prima Concilii via; & nisi digne fuerit ad structa , perueniendi ad aliud ratio est incongrua. Nos ergo quia certos fatemur in fide, & perpetim hanc profitemur ore , dignum est in hoc sancto Concilio credulitatem nostram exponere.

Est symbo-
lum Con-
stantino-
politanum in
III. Toleta-
no & alius
Conciliis
positum.

Credimus in vnum Deum Patrem omnipotentem, factorem cæli & terræ, visibilium omnium, & inuisibilium conditorem : & in vnum Dominum nostrum Iesum Christum filium Dei vnigenitum, ex Patre natum ante omnia sæcula: Deum ex Deo: lumen ex lumine: Deum verum ex Deo vero: natum, non factum: homousion Patri, hoc est, eiusdem cum patre substantiæ: per quem omnia facta sunt, quæ in cælo, & quæ in terra: qui propter nos, & propter nostram salutem descendit, & incarnatus est de Spiritu sancto, & Maria virgine: homo factus: passus sub Pontio Pilato: sepultus: tertia die resurrexit: ascendit in cælos: sedet ad dexteram Patris: iterum venturus in gloria iudicare viuos & mortuos: cuius regni non erit finis. Et in Spiritum sanctum Dominum & viuificatorem, ex Patre & Filio procedentem ; cum Patre & Filio adorantem.

ANNO CHRISTI 666. dum, & glorificandum: qui locutus est per prophetas. In vnam catholicam atque apostolicam ecclesiam. Confitemur vnum baptisma in remissionem peccatorum. Expectamus resurrectionem mortuorum, & vitam futuri sæculi. Amen. Hæc est fides nostra, & hæc credulitas sancta: hanc quisquis digne tenet, iudicii tempore remuneratione dignam accipiet: qui ab ea discesserit, & in hac fide esse noluerit, cum diabolo pœnas æternas luet. Oremus ergo omnipotentem Deum, ut hæc credulitas sincera, diuina nobis conferat beneficia, eiusque pietas sancta præsenti in sæculo cuncta nobis dimittat peccata: & cum venerit iudicare viuos & mortuos, ad dexteram suam nos iustificandos statuat. Si quis non crediderit, aut confessus fuerit, Patrem, & Filium, & Spiritum sanctum vnum esse in Trinitate, anathema sit.

II.

Sicut in fide sancta nostra est vnanimitas, ita pro sancto Dei officio debet esse intentio summa. Opportet igitur, ut sicut in aliis ecclesiis vespertino tempore, post lumen oblatum, prius dicitur vespertinum, quam sonum in diebus festis, ita & a nobis custodiatur in ecclesiis nostris. Si quis hunc ordinem minime custodierit in sua ecclesia, cunctosque ad se pertinentes non instruxerit, vt bonum huius operis agant; dum tale ad metropolitani peruenierit aures, & fuerit res conuicta, excommunicationis se nouerit feriri sententia.

III.

Quantum cum Dei iuuamine ratio competit,

vt rectitudinis regula ponatur in ecclesiastico or-
dine, tantum necessarium est ea excogitare & or-
dinare, quæ clementissimo domino nostro Rec-
cesuintho regi, fideliumque suorum genti, aut pa-
triæ debeat prosperitatem afferre. Ob hoc ergo
instituit hoc sanctum Concilium, vt quandocum-
que eum causa ingredi fecerit contra suos hostes,
vnuſquisque nostrum in ecclesia sua hunc teneat
ordinem; ita vt omnibus diebus per bonam dis-
positionem sacrificium omnipotenti Deo, pro e-
ius suorumque fidelium atque exercitus sui salute
offeratur, & diuinæ virtutis auxilium impetretur,
vt salus cunctis a Domino tribuatur, vt victoria illi
ab omnipotenti Deo concedatur. Tamdiu hic or-
do tenendus est, quamdiu cum diuino iuuamine
ad suam redeat sedem. **Quisquis** huius institutio-
nis modum implere distulerit, sciat se a suo metro-
politano esse excommunicatum.

IV.

Postquam fidei nostræ credulitas est manifesta,
illa inferenda curauimus, quæ rectitudinem faciant
in ecclesia sancta. Cœtus ergo nostræ vnanimita-
tis hoc inferendum esse curauit, vt tempore quo
metropolitanus in ecclesia Dei fuerit ordinatus
episcopus, placitum in nomine suorum compro-
vincialium episcoporum faciat; vt caste, sobrie,
recteque viuat. Similiter, & quando confinitimi
episcopi in ecclesiis quibus præesse potuerint fue-
rint ordinati, placitum faciant in nomine episcopi
sui metropolitani, vt caste, recte, & sobrie viuant.
Quod si iuxta canonicam sententiam, per volunta-

tem

ANNO
CHRISTI
666. tem metropolitani , atque informationis eius epistolam, per regiam iussionem, ab alio metropolitano aliqui fuerint ordinati; tempore quo ad metropolitanum suum post suam venerint ordinationem, tale placitum non differant facere. Quod si distulerint, tamdiu quisquis ille excommunicatum esse se nouerit, quamdiu impleat ordinem bonæ institutionis.

V.

Iuxta canonicum ordinem, tempore quo Concilium ^g per metropolitani voluntatem & regiam iussionē electum fuerit agere, omnes confinitimos episcopos in vnum oportet adesse ; nec pro tali re quælibet causa opponi debet ad excusationem. Quod si contigerit aliquem de fratribus ^h retineri ab infirmitate, qualiter non possit venire, aut per regiam iussionem iniunctum acceperit aliquid agere, vt sit per quod non possit Concilio interesse ; quidquid tale acciderit, metropolitano suo fideliter intimet cuncta per suam epistolam manu sua subscriptam, vt postmodum queratur, anne excusationem faciat aliquam. Ad suam tamen personam non aliter nisi aut si archipresbyterū suum diriget, aut si archipresbytero impossibilitas fuerit, presbyterum utilem, cuius dignitas cum prudentia pateat, a tergo episcoporum inter presbyteros sedere, & quæque in eo Concilio fuerint acta scire, & subscribere. In iustum enim hoc accipit cœtus noster, vt quisquam episcoporum diaconum ad suam personā dirigat. Hic enim quia presbyteris iunior esse videtur, sedere cum episcopis in Concilio nulla ratione

Concil. Tom. 15.

M m m

permittitur. Quemcumque ergo ex presbyteris dirigere elegerit, instructum per informationem dirigat, vt ratio poscit; atque cum eo mandatarium suum, iuxta legis ordinem munitum: vt si a quolibet contra eumdem episcopum in Concilio fuerit suggestum, ab eo quem dixerit, qui petit accipiat responsum; & iustitia quæ fuerit ordinata nullam postmodum dilationem habeat.

V I.

Deo credimus esse placitum, quando pro bono opere dignam in ecclesia sancta imponimus regulam. Ideoque placuit fraternitati nostræ, vt sicut primatus reuerentiæ a metropolitano episcopo iubetur impendi per synodicam regulâ, ita & a comprouincialibus suis seruentur hæc monita. Communi deliberatione censemus, & sententiæ huius ordinem seruandum instituimus; vt dum quisquam comprouincialis episcopus metropolitani sui admonitionem acceperit ¹pro diebus festis nativitatis Domini & paschæ cum eo peragendis, veniendo ad eum nullam faciat excusationem. Quod si contigerit eum ab ægritudine esse detentum, vel per nimiam intemperantiam aerum non habere qualiter ad præsentiam eius possit venire, epistolam manu sua subscriptam dirigere debebit, in qua huius rei verissime causam notescat. Quod si sanus, qui admonitionem acceperit, fuerit, & venire distulerit, absque excommunicatione dimittendus non erit.

V II.

Decretum est de priscis canonibus, ¹semel in anno fieri Concilium, ubi elegerit metropolitanus

Sic statutū
est Conc.
Tolet. XIII.
cap. 8.

ANNO CHRISTI
666. episcopus: atque in ea sancta regula manet ordinatum, ut comprouinciales episcopi, dum a suo metropolitano fuerint admoniti, præsentes esse debeant ad locum temporis debiti: quæ res non extra regiam agitur voluntatem. Sunt nonnulli qui pro hoc admonitionem sui metropolitani, & regiam iussionem accipiunt, & minime implent quæ iubentur: hos prisorum Canonum sententiæ excommunicatos esse iubent usque ad tempus superuenturi Concilii: & quamuis excommunicationis damno feriantur, nihil tale in his impenditur quod debeant metuere. Placuit huic sanctæ Synodo, vt quisquis ille episcopus ad Concilium venire distulerit admonitus, illic excommunicationis agat tempus, vbi cum his, qui præsentes fuerint, elegerit metropolitanus. Cella vero & res ad eum pertinentes, quoisque ille sub poenitentia fuerit, instantia & solitudine regantur metropolitani: quia ideo est hoc electum, ut discat sub poenitentia quod implere noluit voluntate recta. Dum ergo ad suam redierit cellam, rem in statu inueniat, quæ ecclesiæ suæ est debita.

Vide epistolam Innocentii tertii, de poena huius Canonicis.

VIII.

*bene Omnis * pene cognitum manet, quomodo diuina gratia, quæ cor serenissimi atque clementissimi domini nostri & principis Reccesuinthi regis in manu tenet, & vbi vult illud vertet, suggestente sanctæ memoriae sanctissimo ^m viro Orontio episcopo, animum eius ad pietatem mouerit, ut terminos huius prouinciæ Lusitaniae cum suis episcopis, eorumque parochiis, iuxta priorum Canonum

Concil. Tom. 15.

Mmm ij

sententias, ad nomen prouinciae, & metropolitam hanc sedem reduceret & restauraret. His ergo, iuxta eamdem regulam, decreto synodico, iudicij formula, & suæ clementiæ confirmatione ad hanc metropolim reductis; dum miserante Domino, principis iussu in vnum ad sanctum conuenissemus Concilium, vnum de his Selua nomine, sanctæ Igeditanæ ecclesiæ episcopus, interpellauit sanctam Synodus, eo quod Iustus Salmanticensis ecclesiæ episcopus debitam illi teneret diœcesem: hoc enim etiam adiiciens, vt de eo, id vnde ad Gallœciæ metropolim diœcesis suæ fuerat possessum, ille reciperet, quamuis longa post tempora, quæ parochiæ suæ fuerant debita. Sed quia antiquorum

Canonum sunt instituta, vt si * vna prouincia quis ^{* fuit. in vna} quis episcopus de alterius diœcesi partem aliquam per triginta annos possederit, quietus teneat; iustum perspeximus, vt quia nec ille triginta annos adhuc habet, quo ad huius prouinciae metropolim reductus est; & ille quod perlongo tempore non possedit, & triginta adhuc non sunt in hoc illi impleti anni; sicut ille ad debitam diœcesem rediit, ita & hic, qui pulsat diœcesim sibi debitam, ordinante metropolitano cum suis fratribus, per suum saionem recipiat: ita tamen vt de præsentia metropolitani inspectores dirigantur, qui per euidentia signa diœceses ipsas conspiciant; & vnuquisque, quod illi debitum est accipiat & habeat. Paœta vero, quæ iuxta canonicam regulam inter episcopos pacificam deliberationem iustissime fuerint facta, in omnibus placet esse seruada. Omnibus vero epi-

De tricen-
nali possef-
fione dictū
est supra
Concil.
Hisp. II.
cap. 2.

Inspectio-
nis viri Cō-
cil. Hisp. II.
cap. 2.

ANNO CHRISTI
666. scopis id instituitur esse seruandum , vt parochiam suam bene custodiant , nec a quolibet fratre eam usurpari permittant. Quibus , si tricennalis numerus per voluntatem , aut negligentiam occurrerit , nullo modo reddenda erit.

I X.

Conueniens in omnibus nobis hæc manet sententia , quæ digne custodiatur in nostra prouincia. Placuit vt quisquis ab episcopo sanctum in potestate , presbyteris ad distribuendum tempore opportuno , acceperit chrisma , nihil ab eis beneficii causa tollere aut petere præsumat. Similiter & presbyteri , qui sanctum Dei baptisma infantibus tradunt , nihil pro tali gratia a parentibus eorum auferre præsumant. Conc. Bra-
car. II. cap.
4. vbi idip-
sum ex pa-
trum decre-
tis ostendi-
mus. Cone.
Tol. XI. ca.
8. Quod si quis aliquid offerat per bonam voluntatem , accipiat gratae: nihil tamen (vt diximus) auferatur quacumque occasione. Si quis sententiæ huius ordinem non custodierit , eumque transgre- di præsumpserit , tribus mensibus sub pœnitentia excommunicatus manebit.

X.

Communi deliberatione sancimus , vt omnes nos episcopi , infra nostram prouinciam constituti , in cathedralibus nostris ecclesiis , singuli nostrum archipresbyterum , archidiaconum , & primicerium habere debeamus. Sanctus quippe est ordo , & a nobis per omnia obseruandus ; ideoque placuit huic magnæ Synodo , vt quicumque ad hoc officium peruererit , humilitatem pontifici suo & reverentiam præbeat ; ne quolibet modo superbiæ factum quilibet ex his incurrat ; sed in ordine , quo

M m m iij

quisque fuerit constitutus, benigne persistat, & sui dignitatem officii per omnia teneat. Si quis ex his sui gradus ordinem non custodierit, & quæ illi pro tali officio a suo episcopo imperata fuerint adimplere distulerit, prout causa patuerit, excommunicationis damno multandum se nouerit.

X I.

Peruenit ad cœtum huius sancti Concilii, presbyteros, abbates & diaconos episcopo suo inobedientes esse; atque id intromissum est, ut dum quilibet ex presbyteris, aut abbatibus ecclesiarum suarum a decedentibus episcopis habeant absolutiōnem, episcopo suo dignam obedientiam iustumque reuerentiam non exhibeant, & quibus concessa est

Ius visitandi episcopis competit: de qua re di- ximus supra Conc. Tol. IV. cap. 36.

per canonicam sententiam visitandi * sua parochia, his potius infertur iniuria, & mouetur calumnia. Proinde placuit hic sancto Concilio, ut tam a presbyteris, quam ab abbatibus, siue etiam a diaconibus, episcopo honor debitus impendatur: ut a nullo contumeliam pati videatur. & quandocumque contigerit eum, iuxta canonicam sententiam, visitare suam parochiam; & digne eum suscipiant, &, prout habuerint, aut ratio permiserit, illi præparent quæ fuerint necessaria. Id ergo per omnia seruandum instituimus, ut nulli presbytero, vel diacono sine voluntate episcopi sui licentia sit ° sacerdtales peragere causas, aut iniunctiones expedire publicas. Si quis huius ordinem capituli transcendere voluerit, excommunicationis sententia ferendum se nouerit.

tit. m m M X II.

Si priorum Canonum sententia hunc recte te-

* fort. sua
paro-
chiam,

ANNO
CHRISTI
666. net ordinem, vt episcopus ab alio episcopo, si indigentiam habuerit, clericum ad ordinandum petat, & accipiat; cur qui in dicēcesī sua habet eos, quos pro Dei officio, & suo iuuamine dignos repererit, ad suam principalem ecclesiam non perducat & habeat? Pro huius rei causa hoc elegit vnanimitas nostra, vt omnes episcopos prouinciæ nostræ, si voluerint, de parochianis presbyteris, atque diaconibus, cathedralē sibi in principali ecclesia facere, maneat per omnia licentia. Hi tamen qui fuerint traducti, humilitatem dignam episcopo suo teneant; & eo honore & reuerentia habeantur, & venerentur in cathedrali ecclesia, sicut hi quos constat fuisse ordinatos in ea. Et quamuis ab episcopo suo stipendii causa per bonam obedientiam aliquid accipient, ab ecclesiis tamen, in quibus prius consecrati sunt, vel a rebus earum extranei non maneant; sed pontificali electione, presbyteri ipsius ordinatione, presbyter aliis instituatur, qui sanctum officium peragat, & discretione prioris presbyteri vietum & vestitum rationabiliter illi ministretur, vt non egeat: aut si quæsierit qui ordinatur, stipendum a suo presbytero accipiat, quantum dignitas officii eum habere expetat. Clericis vero, vel quos ad seruendum ei dederit, per discretionis modum quæ necessaria sunt ministret. Si quis sententia huius ordinem implere distulerit, prout ratio permiserit, excommunicandum se esse nouerit.

XIII.

In ecclesia Dei sancta congregatio clericorum fit non modica: & sunt aliqui, quorum intentio

non pauca est in sancto Dei officio , atque multi quos segnitudinis fastus minime perducit ad bonum profectum. Ob hoc ergo sancto huic placuit Concilio , vt quemcumque episcopus ad bonum profectum viderit crescere , per bonam intentionem venerandi, amandi, & honorandi, atque de rebus ecclesiæ , quod voluerit , illi largiendi habeat potestatem: hæc enim causa & maioribus maiorem præstat gratiam , & minores excitat , vt ad melius tendant. Quidquid ergo bonis largitur per gratiam, ita in ius habeant , vt & remedium ex hoc sentiant , & rem Deo dicatam ad augmentum perducant. Quod si id quod acceperint per suam tepiditatem ad profectum minime perduxerint , aut detrimentum patuerit ; episcopus habeat licentiam , sine ullo præiudicio , in iure ecclesiæ reuocare rem propriam.

XIV.

In sancta Dei ecclesia diebus festis pro consuetudine & mercede communicationis tempore a fidelibus pecuniam nouimus ponи : pro hoc placuit sancto Concilio hanc rectitudinis ponere regulam , vt quia omni clero communis labor manet in officio sancto , omnibus iuxta meritum ex hoc rependatur vicissitudo. Statuimus in nostris ecclesiis vel ciuitatibus hoc esse seruandum , vt quidquid pecuniæ a fidelibus in ecclesia fuerit oblatum , fideliter collectum maneat , & conseruatum , & fideliter episcopo præsentetur ; qualiter exinde tres partes fiant æquales , unam episcopus habeat , & alteram presbyteri , & diacones inibi deseruientes consequantur , & inter se , vt dignitas & ordo poposcerit ,

ANNO CHRISTI
666. rit, diuidant: tertia vero subdiaconibus & clericis
tribuatur: vt a primiclero, iuxta quod in officio eos
præscit esse intentos, ita singulis dispensetur. Similis
forma & de parochitanis presbyteris in ecclesiis illis
a Deo creditis erit seruanda.

X V.

Si regalis pietas pro salute omnium suarum le-
gum dignata est ponere decreta, cur religio san-
cta per sancti Concilii ordinem non habeat insti-
tuta, quæ omnino debent esse cauenda? Ideoque
placuit huic sancto Concilio, vt omnis potestas e-
piscopal is modum suæ ponat iræ; nec pro quolibet
excessu cuilibet ex familia ecclesiæ aliquod cor-
poris membrorum sua ordinatione præsumat extir-
pare, aut auferre. Quod si talis emerserit culpa, ad-
uocato iudice ciuitatis, ad examen eius ducatur
quod factum fuisse asseritur. Et quia omnino iu-
stum est, vt pontifex sæuissimam non impendat
vindictam; quidquid coram iudice verius patuerit,
per disciplinæ seueritatem absque turpi decaluatio-
ne maneat emendatum, & ab episcopo suo, aut do-
natus fidelibus suis maneat, qui malum aliquid,
^{*fort. abi-} quod leges grauiter damnant, admisit; aut ^{gendi} *abien-
di eum episcopus, si voluerit, licentiam habebit.
Similiter & quia comperimus aliquos presbyteros
ægritudine accidente familiæ ecclesiæ suæ crimen
imponere, dicentes ex ea homines aliquos malefi-
cium sibi fecisse, eosque sua potestate torquere, &
per multam impietatem detrimentare, & hoc emen-
dari placuit per rectitudinem huius sententiæ. Insti-
tuentes igitur decernimus, vt si presbyter talia pati se

Concil. Tom. 15.

Nnn

dixerit, ad aures hoc sui perducat episcopi; ipse autem datis bonis hominibus ex latere suo, iudicem hoc iubeat querere; & si sceleris huius causa fuerit inuenta, ad cognitionem episcopi hoc reducant; & processa ex ore eius sententia, ita malum extirpatum maneat, ne hoc quisquam alias facere presumat. Si quis sententiæ huius ordinem non obseruauerit, excommunicationis sententia feriendus erit, & a clero abiiciendus.

XVI.

Bene disposuit diuina gratia, quidquid unaquæque ecclesia a fidelibus collatum est, habeat. Prisca quippe Canonibus erat decretum, ut episcopus de parochitanis ecclesiis tertiam sequeretur, cui sua plenissime sufficere possunt. Placuit huic sancto Concilio, ut nullus prouinciæ Lusitaniæ episcopus sententiæ huius terminum excedat, nec a qualibet parochitana ecclesia tertiam auferre presumat: sed quidquid exinde consequi potuerat, totum in reparationem ipsarum basilicarum proficiat. Omnes vero supradicti presbyteri, qui virtutem habuerint, episcopo suo placitum faciant, ut reparare ecclesiæ sibi commissas intendant. Quod si facere distulerint, ab episcopo suo districti, ecclesiæ sibi creditas (ut ratio permittit) digne reparent. Ecclesiæ tamen, quæ mundiales res nullas habent, sollicitudine, intentione, & dispositione episcopali (ut ratio permiserit) habeant reparationem.

XVII.

Quia per diuinam gratiam in sancta Dei ecclesia episcopalnis ordinatur potestas, dignum est,

ANNO CHRISTI
666. vt sicut honore & bonitate summus habetur in vita , ita post mortem detractio de eo sit nulla. Huius rei causa hanc sententiā protulit, & per omnia iubet esse firmam congregatio nostra. Instituentes igitur decernimus, vt nullus subiectus decedentem detrahat episcopum , nullus de eo deroget , nec malum quidquam loquatur. Si quis talia deinceps facere præsumperit; si presbyter fuerit , tribus mensibus ab episcopo suo sub pœnitentia religatus maneat ; si diaconus , quinque; si subdiaconus , aut clericus , vel quilibet religiosus de maiori gradu, (quia constat ex his iam aliquos per bonam actionem esse venerandos) nouem; si minimi fuerint , qui leui corde sint , minimæque adhuc personæ , quinquagenis flagellis iussione feriantur episcopi: quod si laicus , quamuis ingenuus , in domo ecclesiæ tamen nutritus , & ab ecclesiæ rebus , dignitatis gracia præditus , iuxta quod dignitas eius exegerit , pro tali excessu excommunicationis sententia feriendus erit: si vero de familia ecclesiæ fuerit quisque, (quia & in his discretionis est gradus) si maior fuerit , qui dignitate polleat, sex mensibus ab episcopo suo excommunicatus maneat: inferior tamen, aut minima persona, disciplinam mereatur, iuxta quod episcopi sui processerit sententia. Dignum est etenim , vt cui in vita honor fuit impensus , post mortem detractionis subtrahatur stimulus.

xviii.

Quidquid vnanimiter digne disponitur in sancta Dei ecclesia , necessarium est vt a parochianis presbyteris custoditum maneat . Sunt enim

Concil.Tom.15.

Nnn ij

468 VITALIANVS PAPA. CONCILIVM CONSTANS IMPERATOR.
RECCESVINTHVS REX HISP.

ANNO
CHRISTI
666.

nonnulli, qui ecclesiarum suarum res ad plenitudinem habent, & solicitude illis nulla est habendi clericos, cum quibus omnipotenti Deo laudum debita persoluant officia. Proinde instituit hæc sancta Synodus, ut omnes parochitani presbyteri, iuxta vt in rebus sibi a Deo creditis sentiunt habere virtutem, de ecclesiæ suæ familia clericos sibi faciant: quos per bonam voluntatem ita nutriant, vt & officium sanctum digne peragant, & ad seruitium suum aptos eos habeant. Hi etiam victimum & vestitum dispensatione presbyteri merebuntur, & domino & presbytero suo, atque utilitati ecclesiæ fideles esse debent. Quod si inutiles apparuerint, vt culpa patuerit, correptione disciplinæ feriantur. Si quis presbyterorum hanc sententiam minime custodierit, & non adimpleuerit, ab episcopo suo corrigatur: vt plenissime custodiat, quod digne iubetur.

XIX.

Vide Conc.
Tol. XVI.
cap. 5.

In parochiis multæ sunt ecclesiæ constitutæ, quæ a fidelibus factæ, aut paucum, aut nihil de rebus videntur habere. Sacerdotali ergo decreto presbytero vni plures extant commissæ, vnde cauendum est, ne occurrente paupertate, ordo ibidem non implantur Missæ. Proinde salubri deliberatione censemus, vt pro singulis quibusque ecclesiis, in quibus presbyter iussus fuerit per sui episcopi ordinacionem præesse, pro singulis diebus dominicis sacrificium Deo procuret offerre; & eorum nomina a quibus eas ecclesiæ constat esse constructas, vel qui aliquid his sanctis ecclesiis videntur aut visi sunt con-

VITALIANVS EMERITENSE. CONSTANS IMPERATOR.
PAPA. RECCESVINTHVS REX HISP. 469

ANNO CHRISTI
666. tulisse , si viuentes in corpore sunt, ante altare reci-
tentur tempore Missæ , quod si ab hac deceperunt
aut discesserint luce , nomina eorum cum defun-
ctis fidelibus recitentur suo in ordine. Si quis hanc
institutionem presbyter implere neglexerit , dum
talis causa per quemlibet ad aures sui episcopi per-
uenerit , presbyter ille excommunicationis senten-
tia feriendus erit.

XX.

In priorum Canonum ordine institutum ma-
net qualiter episcopi de familia ecclesiæ libertos
debeant facere. Multi enim sacerdotes, prout il-
lis concessit diuina gratia, habent vnde canonicum
ordinem impleant , & sic libertos faciant : & sunt
multi, qui nihil habentes, ad hanc gratiam veniunt,
& sic libertos facere præsumunt. Tales enim liber-
tos regula canonica esse non iubet stabilitos. Con-
tingere enim solet , vt postquam manumissor eo-
rum ab hac discesserit luce, talis occurrat successor,
qui aut ecclesiæ familiam minime quærat , aut per
bonam voluntatem, vel negligentiam, hi, a quo ni-
hil ecclesiæ offerente liberi facti sunt , longo pro
tempore libertos se esse defendant, atque eas liber-
ties ita abscondunt, vt pro hoc quærenti episco-
po laborem faciant. Talium si sit voluntas, licentia
conceditur nulla: quia non potuerunt, neque a ser-
uitio ecclesiæ unquam discedunt , & pro his rebus
in libertate permanere non potuerunt. Sanctorum
Canonum non abiicienda sunt instituta: atque his
quæ implenda esse oportet addimus noua. Placuit
huic sanctæ Synodo, vt quisquis digne iuxta cano-

Nnn iiij

470 VITALIANVS CONCILIVM GONSTANS IMPERATOR.
PAPA. RECCESVINTHVS REX HISP.

ANNO
CHRISTI
666.

nicam regulam libertus fuerit factus, in libertate
maneat, & a patrocinio ecclesiæ ipse aut posteritas
eius nunquam discedat. **Quisquis** vero non ut ordo
canonicus poscit libertus fuerit factus, quamvis
prolixitas temporis in scripturæ suæ textu inuenia-
tur, quia a seruitio ecclesiæ nunquam visus est abs-
cessisse, & canonica sententia rescindi iubet talem
libertatem, ut ille & posteritas eius omnis in serui-
tio maneant sanctæ ecclesiæ, cui debiti manent per
veram originem. Illos vero per omnia stabilitos in
libertate esse instituimus, qui ab his episcopis libe-
ri sunt, vel fuerint facti, qui de suo bona plurima
sanctæ ecclesiæ, in qua præsident, per suæ scriptu-
ræ textum cognoscuntur contulisse. Et hi quamli-
bet iubeantur esse stabiles, nullo modo rescinden-
di sunt a patrocinio sanctæ ecclesiæ. **Quod** si con-
tigerit eos, eorumque filios personis ingenuis esse
coniuctos, & quandoque eorum posteritas pa-
trocinium ecclesiæ voluerit despicere, ex cuius fa-
milia per veram originem constat eos genitos es-
se; si ex his libertis trahunt originem, qui iuxta ca-
nonicam sententiam iubentur esse stabiles, & dig-
nitatis suæ nomen teneant, & ecclesiæ patrocinium
nunquam amittant. Certe si ex his inuenti fuerint
originē trahere, quos canonicae regulæ non iubent
libertos esse, quamlibet post longa tempora, dum-
modo origine firmata, reducendi tamen sunt ad
sanctæ ecclesiæ, cui pertinent, iura. Liberti tamen
ex familia ecclesiæ facti, & posteritas quæ ex his est
procreata; si libertatem suam, vel parentum suo-
rum inuenti fuerint celasse, aut abscondere, & tem-

ANNO
CHRISTI
666. pore, quo ab episcopo fuerint admoniti, eam
præsentare distulerint; dum eorum origo (vt iam
diximus) fuerit manifestata per legalem testem ad
seruitum ecclesiæ reducantur: & vt episcopo fue-
rit placitum, ita eos habeat. Hæc forma & in pre-
sbyteris seruanda erit, qui cum voluntate episcopi
sui, iuxta canonicam regulam de familia suæ ecclæ-
siæ liberos facere voluerint.

XXI.

Non putandum est contra regulam iri canonici-
cam, quando ea instituimus quæ seruari oportet
de re ecclesiastica. Quamuis etenim canonicæ sen-
tentiæ ordinem habeant quid episcopus pro re ec-
clesiæ obseruare debeat; opportunum tamen est, vt
vbi ab episcopo bonus impenditur profectus, a
succedente institutus teneatur modus. Placuit huic
sancto Concilio, vt si episcopus ecclesiæ suæ, in
qua præsidet, de rebus suis inuentus fuerit plurima
contulisse, quidquid amicis suis, seruis, aut libertis,
vel quibuslibet personis de ecclesiæ suæ rebus com-
pertus fuerit aliquid donasse; si triplum, aut multo
plus patuerit esse, quod conscripsit in nomine ec-
clesiæ suæ, firmum maneat, quod distribuit in per-
sonis, quæ prænotatae sunt superiori ordine. Nec
licebit succedenti episcopo prioris sui irrumpere
voluntatem. His etiam si causæ ecclesiasticæ fue-
rint commissæ, & fideliter prosequentes in rebus
ecclesiæ profectum visi fuerint facere, laboris sui
consequantur mercedem; ita vt de eo quidquid
acquisierint (quia constat eos non sine vtilitate
ecclesiæ negotia commissa peregisse) de eo, quid-

quid cum fide & bona intentione ad effectum perduxerint, & ad ius ecclesiæ per eos redactum patuerit; de mobili re decimum suum sequantur; pro immobili ab episcopo repensationem dignam accipiant. Et tamen, quæ meruerint ipsis, aut posteritas eorum, vel quibus largiri voluerint, perenniter possideant. Si quis episcoporum contra huius sententiæ ordinem agens irrumpere voluerit quod prior eius fecit, & vocem amittat, & scripturæ quæ facta est pœnam adimpleat: insuper & a cœtu fraterno excommunicatus maneat, vt excessus sui emendet causam.

XXII.

Quia iuuante nos diuina gratia, ea in hoc sancto Concilio peregimus, quæ ad rectitudinem ecclesiastici ordinis sunt debita, in aliquibus sententiis cauendi modum imposuimus: aliqua tamen, quia singulari ordine non manent constricta, per huius sententiæ decretum instituimus, quod quisque episcoporum, vel presbyterorum, atque in inferiori gradu constituti, debeant metuere. Quisquis huius canonicae regulæ instituta seruare distulerit, quamlibet maior esse videatur, mediocris vero, aut inferiori gradu constitutum se esse perspexerit, vt causa permiserit, a metropolitano episcopo, cum suis confinitimis, qui supra notatum sententiarum ordinem custodierint, is qui seruare distulerit excommunicatum se euidentissime nouerit.

XXIII.

Postquam fidei nostræ exposuimus credulitatem, & quæ necessaria extiterunt (vt potuimus) digessi-

ANNO CHRISTI
666. digessimus per ordinem, Creatori nostro, & Dominio, quem credimus trinum in unitate, & veneramur unum in Trinitate, Patri & Filio & Spiritui sancto debitas persoluimus laudes: tantæ maiestatis glorificantes nomen; qui dignatus est nobis reætitudinis viam ostendere. Ac deinde serenissimo, ac piissimo, & orthodoxo viro, clementissimo domino Reccesuintho regi gratiæ impedimus opem; cuius vigilantia, & sæcularia regit cum pietate summa, & ecclesiastica plenus diuinitus sibi sapientia concessa. Ipse enim Dominus, cuius Trinitatem veneramur, & confitemur, & ecclesiæ suæ fidei conferat lucra, & sacerdotibus, ministris, atque omni clero, ut digne illi seruant, conferat remedia, quæ ipsi sunt placita: clementissimo principi Reccesuintho regi felicem vitam, felicioraque præsenti in sæculo, & futuro post in regno sempiterna concedat gaudia possidenda. Atque id omnibus in se credentibus præstare dignetur; ut, dum sui iudicii manifestare voluerit tempus, omnibus tribuat perenne remedium ipse Dominus & Redemptor noster, qui cum Deo Patre & Spiritu sancto in Trinitate Deus permanet unus, cui est honor, gloria, virtus & imperium, nunc & in omnia sæcula sæculorum.

S V B S C R I P T I O N E S.

Proficius Dei miseratione Lusitanæ prouinciæ sanctæ Emeritensis ecclesiæ metropolitanae sedis episcopus hæc gesta synodalia cum confinitimis meis episcopis instituta manu mea subscripsi.

Ego Selua Egiditanæ ciuitatis ecclesiæ episcopus pertinens ad metropolim Emeritensem hæc instituta cum archiepiscopo meo Proficio a nobis definita subscripsi.

Adeodatus in Christi nomine sanctæ Pacensis ecclesiæ episcopus similiter subscripsi.

Concil. Tom. 15.

Ooo